

Sposobnost in modernizacija

Lastna spoznanja o nujnosti postopne modernizacije cele tovarne, ki jih zaradi težkega položaja tekstilne industrije in v njem tudi našega podjetja neuresničena odlagamo iz leta v leto, so vedno bolj tudi spoznanja naših kupcev. Tkanina, ki je bila še lani povsem sprejemljiva, je letos v očeh prenekaterega kupca »v klasi«; preja je »nopakasta«, »sekanana«, »umazana« ipd.; tudi tisk je tu pa tam pod udarcem kritike in reklamacij.

Kaj se je torej zgodilo? Delamo mi slabše ali zahtevamo kupci boljše? Ni enega odgovora na to vprašanje. Res pa je, da se je zahtevnost glede kvalitete na trgu povečala. Mi ji težko sledimo. Že zaradi vse bolj zastarele opremljenosti. Vendar pa ni vzrok samo v tem.

Modernizacija je v sedanjem trenutku imperativ naših najbližjih odločitev. Toda zanjo je potreben denar, ki nam ga proizvodnja na teh strojih ne more dati. In tako se vrtimo v krogu. Vendar pa ga je treba prebiti. Zato si v zadnjem času močno prizadevamo najti možne rešitve, ki bi zagotavljale začetek vsaj postopne modernizacije. Išče mo jih obremenjeni s starimi še neodplačanimi krediti. Za kredite pri bankah nimamo možnosti. Zato iščemo pripravljenost naših poslovnih partnerjev, da bi v medsebojno korist sodelovali s svojimi sredstvi. A veliko bomo morali ustvariti tudi sami. Na teh strojih. Takšnih, kakršni so. In niso vedno tako slabi, toliko krivi, kot jih obtožujemo. Velikokrat je krivo naše neznanje, pomanjkanje resnične volje in prizadevanja. Kolikokrat smo že rekli: »To pa ne bo šlo!« Pa je šlo!

Iz teh strojev, ki jih imamo, moramo torej »iztisniti« več, če naj jutri delamo na boljših. Ne pozabimo: veliko strojev, ki bi jih tako radi zamenjali z novimi, še nismo odplačali. Torej bodo novi morali zaslužiti za odplačilo samih sebe in tistih, starih, ki so jih izpodrinili. Dvojni dolg. Ali pa bomo znali od novih strojev dobiti toliko, kolikor resnično zmorejo dati, če so v pravih rokah? Največkrat tega ne uspemo, ker nismo pripravljeni ali pa ne dovolj vestni. Ko se do tega dokopljemo, je škoda že nepopravljiva. Stroj je ostareel predno smo ga spoznali in ni nam dal tistega, kar bi moral. Ni ustvaril akumulacije za svoje uničenje in zamenjavo z novim, bi verjetno rekl ekonomisti. In delavec ob njem si tudi ni akumuliral znanja in veščine za delo z novim. Brez teh sposobnosti, torej brez ustrezne pripravljenosti za delo z novimi delovnimi pripravami pa je za uspeh vsake modernizacije že vnaprej jasno, da bo dala le del tistega, kar zmore.

GS

PREDLOG:

Odložiti volitve DS in svetov EE

Sedanjim članom organov upravljanja naj bi podaljšali mandat

Ustavni amandmaji (spremembe) zvezne in republiške ustave prinašajo izredno pomembne novosti tudi glede organizacije samoupravljanja v delovnih organizacijah.

Bistvo ustavnih sprememb je v tem, da dajejo delovnim organizacijam večje pravice v urejanju samoupravnih razmerij. Kot vemo, so doslej ustava in zakonj dokaj natančno določali organe upravljanja (DS, UO, direktor, sveti), način volitev in odpoklica, trajanje mandata članov ipd. Z ustavnimi amandmaji je določen le delavski svet (ali drug ustrezen organ) kot organ upravljanja v delovni organizaciji, delovnim ljudem pa so prepuščene v samostojno urejevanje naslednje zelo pomembne pristojnosti:

- da določijo kolektivne in individualne izvršilne organe (ki jih voli delavski svet) ter organe upravljanja delovnih enot;
- da organom upravljanja samostojno določijo upravljalvske, izvršilnim organom pa izvršilne funkcije;
- da določijo čas trajanja mandata članov vseh organov;
- da določijo pogoje in način izvolitve in razrešitve članov vseh organov.

Te spremembe se nanašajo tudi na način imenovanja in razrešitve direktorja ter čas trajanja mandata. Nič več ni predpisano, da se direktor izvoli na 4 leta. V razpisno komisijo se imenujejo samo člani delovne skupnosti in ne več tudi zunanji, ki jih imenuje občinska skupščina.

Kako bodo lahko ta nova določila delovala v praksi? Razmišljanja o tem terjajo poseben odstavek. Na splošno lahko rečemo, da si bodo delovni kolektivi samostojneje urejali oblike in vsebino svoje samouprave. To pomeni, da bodo razen delavskega sveta, ki je določen z ustavo, samj odločali, katere druge organe bodo še imeli in kakšna pooblastila bodo dali vsakemu izmed njih.

Zelo zanimivo je tudi to, da govorj ustavnih amandman o izvršilnih organih, ki so lahko kolegijski ali individualni. Ti naj bi bili nadome-

stilo za upravni odbor in direktorja, ki ju ustava več ne omenja. Iz označbe »izvršilni« lahko sklepamo, da gre za operativnejše in samostojnejše organe, ki bodo izvrševalj tekočo poslovno politiko v smeri, ki jo bo seveda določil delavski svet. Izvršilni organi bodo seveda odgovorni delavskemu svetu. Zaradi boljšega razumevanja si lahko dovolimo primerjavo razmerja izvršilni organ: delavski svet z razmerjem vlada : skupščina (parlament), kjer vlada izvaja in skrbi za izvajanje politike parlamenta (začrtane z zakoni) in njemu tudi odgovarja.

Na podlagi ustavnih amandmajev prenehajo veljati tudi mnogi zakoni, ki so urejali organizacijo in vsebino samoupravljanja v delovnih organizacijah. Zato bodo morale le-te same s svojimi statuti in drugimi splošnimi aktj določiti, kakšne organe upravljanja in izvršilne organe bodo imele, kakšna pooblastila bodo imeli in kako ter na koliko časa bodo voljeni ti organi. Ker je to izredno obsežno in odgovorno delo in je v tem pogledu v praksi še veliko nejasnosti, seveda delovnim organizacijam ne bo mogoče že do volitev, ki so pred nami, pripraviti teh aktov. Zato je zakonodajec naknadno dopustil možnost, da se do ureditve teh vprašanj s splošnim aktom do 31. 12. 1969. uporabljajo stari predpisi. Do tega roka pa lahko delovne organizacije urejajo ta vprašanja tudi s sklepi DS, sprejetimi po postopku za sprejemanje splošnih aktov. S temi predpisi je tudi dana možnost, da se za določen čas podaljša mandat sedanjim organom upravljanja. Tako priporočilo o podaljšanju mandata je sprejel tudi republiški svet zveze sindikatov Slovenije.

Ker v podjetju še nimamo izdelane nove organizacijske sheme upravljanja, bomo na prvi seji predlagali delavskemu svetu, da sprejme statutarnj sklep o začasnem podaljšanju mandata vsem članom sedanjih organov upravljanja. V tem primeru volitev DS, UO in svetov EE v aprilu seveda ne bo.

GS

STALIŠČA

PRESEDSTVA REPUBLIŠKEGA ODBORA SINDIKATOV DELAVCEV INDUSTRIJE IN RUDARSTVA SLOVENIJE DO UVOZA TEKSTILNIH PROIZVODOV

Republiški odbor sindikata delavcev industrije in rudarstva Slovenije in Svet za tekstilno industrijo pri tem odboru sta nam predlagala, da v našem glasilu objavimo stališča predsedstva Republiškega odbora do uvoza tekstilnih izdelkov.

Ker gre za vprašanje, katerega negativne posledice občutima tudi v našem podjetju, radi objavimo ta stališča in se republiškem odboru in svetu zahvaljujemo, da nam jih je predložil v objavo. Hkrati izrabljamo to priložnost, da ta stališča v celoti podpremo, pri čemer ne dvomimo, da izražamo razpoloženje vsega kolektiva.

Na svoji redni 11. seji dne 21. februarja 1969 je predsedstvo Republiškega odbora sindikata delavcev industrije in rudarstva Slovenije obravnavalo problematiko v zvezi z uvozom tekstilnih proizvodov.

Povod, da je predsedstvo Republiškega odbora to vprašanje ponovno uvrstilo na dnevni red svoje seje, sta resoluciji z občnih zborov osnovnih sindikalnih organizacij glede ekonomsko neutemeljenega uvoza tekstilnih proizvodov, ki sta ju na Republiški odbor naslovili Mariborska tekstilna tovarna in Tovarna sukna »TEKSTILANA«, Kočevje, prav tako pa zahteve mnogih občnih zborov osnovnih sindikalnih organizacij v tekstilni industriji, naj sindikatj ukrenejo vse potrebno, da se dosedanje nepravilnosti pri uvozu tekstilnega blaga ne bodo ponovile tua letos. Poudariti velja, da uvoz tekstilnega blaga

tako ali drugače prizadene večino delovnih organizacij slovenske tekstilne industrije. Vprašanje uvoza ni le problem omenjenih dveh organizacij, ki sta le najodločneje opozorilj na nepravilnosti, temveč slovenske tekstilne industrije, verjetno pa tudi jugoslovanska, v celoti.

Republiški odbor sindikata delavcev industrije in rudarstva Slovenije se s problematiko uvoza ne srečuje in ne zavzema stališč prvokrat. Že na drugem občnem zboru sindikata delavcev industrije in rudarstva Slovenije aprila 1967 je bilo glede uvoza sprejeto naslednje stališče:

»Kot nujen sestavni del gospodarske politike pojmuje mo intervencijski uvoz, ki lahko učinkovito vpliva na raven cen in asortiment proizvodnje. Ne moremo pa zagovarjati uvozne politike, ki ni dovolj premišljena in zato ne deluje kot

(Nadaljevanje na 2. strani)

IZ VSEBINE:

- Str. 2. Sklepi organov upravljanja
- Str. 3. Ob letošnjem svetovnem dnevu zdravlja
- Str. 4. 5% akontacija — še dva meseca
- Str. 5. Kupite v naši trgovini
- Str. 6. Imeli smo jih ...

Sklepi organov upravljanja

V februarju in marcu je imel delavski svet 3 seje, na katerih je obravnaval 14 točk dnevnega reda in sprejel 39 sklepov.

Upravni odbor pa je v tem času imel 2 seji, na katerih je obravnaval 9 točk dnevnega reda, sprejel pa je 10 sklepov.

Delavski svet

2. seja dne 10. februarja 1969

V zvezi z razpravo o inventurnem elaboratu za leto 1968 je delavski svet sprejel 28 sklepov (o raznih preknjiženjih ugotovljenih presežkov in primanjkljajev).

Poseben sklep je sprejel glede knjiženja negativne razlike pri realizaciji izdelkov in materiala iz zaloga na dan 31. 12. 1968. Ker se taka negativna razlika lahko krije iz poslovnega sklada in kritje razporedi na čas do 5 let, je delavski svet sklenil, da se v prvih 4 letih pokriva 40 % te razlike, preostalih 60 % pa v zadnjem letu.

Člani DS so se enotno izrekli proti ravnanju skupine tkalk, ki so v soboto 18. januarja 1969 zaradi nezadovoljstva z nekaterimi ukrepi v podjetju začele delati s skoraj enourno zamudo. V tej zvezi je eni svoji članici izrekel javen opomin, ker jo je spoznal za skrivno za ravnanje navedene skupine.

Zaradi brezuspešnih razpisov in iskanja novega vodje splošnega sektorja je bil sprejet izjemen sklep o tem, da se pri določevanju osebnega dohodka kandidatu za to delovno mesto lahko odstopi od osebnega dohodka po našem pravilniku in ga določijo do 60.000 S din višje.

3. seja dne 20. marca 1969

Na tej seji je delavski svet sprejel sklep o odobritvi zaključnega računa za leto 1968 in razdelitvi dosegzonega dohodka. Podjetje je za-

ključilo poslovno leto 1968 brez izgube, vendar pa tudi ni ustvarilo sredstev za sklade, na kar pa smo glede na pogoje poslovanja v tem letu tudi računali.

Sprejet je bil predračun amortizacije za leto 1969. Po sprejeti varianti bo amortizacija za leto 1969 znašala približno 1.000.000 N din več kot lani; in bo tako dosegla približno 2.500.000 N din.

Na tej seji je DS še sklenil, da se izvede cepljenje vseh članov kolektiva proti hongkongski gripi.

4. seja dne 26. marca 1969

Na tej seji je DS razpisal volitve v delavski svet in svete EE ter poleg sklepa o razpisu sprejel še sklepa o imenovanju volilne komisije in komisije za volilni imenik. Volitve naj bi bile 25. tega meseca, vendar pa bodo zaradi še neizgrajene organizacije samoupravljanja v našem podjetju, kar bo treba urediti v zvezi s spremembo ustave, volitve preložene in podaljšani mandat sedanjim članom upravljanja, o čemer poročamo na drugem mestu.

V zvezi z volitvami v občinsko skupščino je delavski svet imenoval komisijo za volilni imenik, katere naloga je bila izdelati seznam vseh upravičencev za volitve odbornikov iz podjetja.

Sprejet je bil sklep o najetu 2.500.000 N din posojila za trajna obratna sredstva pri Kreditni banki in hranilnici Nova Gorica. Najetje kredita sodi v sklop urejevanja celotnih kreditnih obveznosti podjetja, kar smo začeli reševati že lansko leto in smo o tem v našem listu tudi že poročali.

Upravni odbor

13. seja dne 10. februarja 1969

Pri obravnavi inventurnega elaborata za leto 1968 je upravni odbor

sprejel predloge enakih sklepov, kot jih je na njegov predlog pozneje dokončno sprejel delavski svet na svoji 2. seji dne 10. februarja 1969. Pod isto točko pa je sprejel še sklep, da se raznim društvom in skupinam zasebnikov zaradi nerednega plačevanja v prihodnje dovoljuje uporaba doma kulture samo proti vnaprejšnjemu plačilu.

Ker se na prvi razpis za delovno mesto »vodja splošnega sektorja« ni prijavil noben kandidat, je UO sklenil razpis ponoviti in predlagati DS, da se osebni dokodek za to delovno mesto določi po dogovoru.

UO je soglasno sklenil, da se v prihodnje uvede stalna (kontinuirana) inventura, za kar bi bilo potrebno ustanoviti delovno mesto in na njem zaposliti dva delavca z ustre-

no izobrazbo (srednja ekonomska šola). Tako organizirana inventura bi bila učinkovitejša in cenejša, saj je znano, da plačujemo za delo članov inventurnih komisij vsako leto večji znesek, kot bi »stala« dva delavca v normalnem delovnem času vse leto.

14. seja dne 20. februarja 1969

UO je sprejel predlog sklepa o zaključnem računu za leto 1968 in predračunu amortizacije za leto 1969 in ju predložil delavskemu svetu v dokončno sprejetje.

Odobreni sta bili dve službeni potovanja: vodji tehničnega sektorja za potovanje v Anglijo zaradi proučitve možnosti nabave dela nove opreme za predilnico, vodji EE oplemenitilnica pa za potovanje v ZR Nemčijo zaradi proučitve uporabnosti novih kemikalij in postopkov v EE oplemenitilnica.

Tudi za letošnji praznik žena nas je presenetila s praktičnimi darili sindikalna organizacija

STALIŠČA

PRESEDSTVA REPUBLIŠKEGA ODBORA SINDIKATOV DELAVCEV INDUSTRIJE IN RUDARSTVA SLOVENIJE DO UVOZA TEKSTILNIH PROIZVODOV

(Nadaljevanje s 1. strani)

intervencija. Sodimo tudi, da naš gospodarski položaj ne dopušča zaščite interesov samo določenih gospodarskih dejavnosti, še zlasti ne, če niso posledice celovito pretehtane.

Svet za tekstilno, usnjarsko in obutveno industrijo pri Republiškem odboru sindikata delavcev industrije in rudarstva je na svoji V. seji maja 1968 sprejel stališče, v katerem se opredeljuje proti ekonomsko neutemeljenemu uvozu tekstilnih izdelkov, ki ne pomenjajo intervencije v cenah, obogatitve asortimana in kvalitete na domačem trgu, temveč čisto konkurenco lastni industriji v artiklih, ki jih sama proizvaja v ustreznih kvaliteti in ob enakih cenah večkrat pod težjimi pogoji kot inozemska podjetja. Podobno stališče glede uvoza je sprejel svet tudi na svoji VII. seji, ki je bilo, vključno z ostalo problematiko, obravnavano v odboru za gospodarstvo Gospodarskega zbora skupščine SRS. Tudi zaključke III. seje sveta za tekstilno, usnjarsko in obutveno industrijo, ki so se nanašali izključno na probleme tekstilne industrije, je obravnaval omenjeni odbor GZ skupščine SRS. O tem stališču sindikatov do uvoza so bili seznanjeni in vprašani tudi ostali pristojni organi, npr. Gospodarski zbor skupščine SFRJ (poslansko vprašanje), Zvezni sekretariat za zunanjo trgovino, Izvršni svet SRS, zvezni in republiški organi sindikatov, Gospodarska zbornica SRS, Poslovno združenje tekstilne industrije Ljubljana in drugi, tako da o kakršnikoli neinformiranosti ne moremo govoriti.

K zgoraj omenjenim političnim stališčem Republiški odbor sindikata delavcev industrije in rudarstva Slovenije dodaja:

— da je sklenjene sporazume o količinah in asortimentu za uvožene tekstilne proizvode nujno dosledno izvajati, in da dokler sporazumi

še nimajo dokončne pravne veljave in sankcij za neizvršitev, prevzame Zvezni izvršni svet odgovornost, da se sporazumi ne kršijo na škodo tekstilne industrije;

— da je potrebno odpraviti razloge, ki omoogočajo izsiljevanje tekstilne industrije, pri čemer sedanji sistem in višina uvoza nista nepomembna, in izvajati stalno in dosledno inšpekcijo cen, prodajnih pogojev in marž. Trgovina je pričela v veliki meri izkoriščati težak položaj domače tekstilne industrije. Neupravičeno visoke zahteve trgovskih podjetij po bonifikacijah skozi rabate, super rabate, rizike, dolžino kreditiranja, skonte in celo vezave nakupa na oročanje sredstev, na kar so podjetja tekstilne industrije morala pristajati, je vplivalo na precejšnje prelivanje dohodka iz te industrije v trgovino.

Omeniti velja, da je tudi v delovnih organizacijah tekstilne industrije prodrlo spoznanje o nesmiselnosti borbe proti slehernemu uvozu tekstilnih proizvodov. Protesti delovnih organizacij se nanašajo na ekonomsko neutemeljen uvoz tekstilnega blaga, torej na uvoz mimo zaključnih sporazumov med predstavnikmi proizvajalcev in trgovino, in špekulativni uvoz tudi delovnih organizacij, katerih dejavnost se sploh ne nanaša na uvozne-izvozne posle s področja tekstila, temveč jim uvoženo tekstilno blago služi le za ustvarjanje dobička. Tu je potrebno napraviti red! Nestimulativen izvoz tekstilnih izdelkov, ob sočasnem pretiranem uvozu tekstilnega blaga, je mnoge delovne organizacije tekstilne industrije spravil na kolena.

Izkušnje preteklega 1968. leta, ko je bil izigran sporazum med predstavnikmi tekstilcev in trgovine glede uvoza tekstilnega blaga, z vsoto restnostjo opozarjajo, da se podobno ne bi zgodilo tudi letos. To toliko bolj, ker nepreverjeni signali iz

delovnih organizacij opozarjajo, da se napake iz preteklih let ponavljajo tudi v letošnjem letu.

Zvezna gospodarska zbornica, ki spremlja uvoz in izvoz tekstilnih izdelkov, naj bi odgovorne organe pravočasno opozarjala na prekoračenje dogovorjenih sporazumov v uvozu, še zlasti kadar gre uvoz mimo sporazumov.

Republiški odbor bo podrj tudi uvoz mimo sporazumov, če bi šlo za družbeno intervencijo, in to v primeru, da so sporazumi o uvozu le fasada za neupravičeno dviganje cen domačih proizvajalcev.

Centralnemu odboru sindikata delavcev industrije in rudarstva Jugoslavije predlagamo, da svoje delovanje koordinira z Zvezno gospodarsko zbornico in v primeru potrebe pravočasno opozarja prizadete zvezne organe na nastale probleme. Pričakujemo, da nas bo o svojih ukrepih centralni odbor sproti obveščal.

Upoštevaajoč pretekle izkušnje pri uvozu tekstilnega blaga (prekoračeni sporazumi), pričakujemo javni odgovor oz. obvestilo o ukrepih Sekretariata za zunanjo trgovino SFRJ, ki so storjeni da se zagotovijo le ekonomsko utemeljeni uvoz.

Ugotovljamo, da dosedanji predlogi za izpolnitev uvožno-izvoznega režima niso dobili potrebne podpore v vseh zveznih in preostalih organih. Pri tem mislimo zlasti na izgrajevanje vzpodbudnih rešitev, ki bi vplivale na večji izvoz, še posebej izvoz na konvertibilna področja. Pričakujemo čimprejšnjo obravnavo sistemskih vprašanj, ob tesnem sodelovanju z gospodarstvom.

Ljubljana, 21. februarja 1969.

Republiški odbor sindikata delavcev industrije in rudarstva Slovenije

Ob letošnjem svetovnem dnevu zdravja

7. aprila praznujemo vsako leto svetovni dan zdravja v spomin na dan v letu 1948, ko je šestindvajset držav sprejelo na zasedanju združenih narodov ustavo svetovne zdravstvene organizacije, ki je tako postala ena izmed stalnih agencij združenih narodov. Svetovni dan zdravja je vsako leto posvečen problemu, za katerega svetovna zdravstvena organizacija smatra, da služi posebno pozornost in obdelavo. Ob priložnosti dneva zdravja pozove svetovna zdravstvena organizacija vse tiste, ki lahko pripomorejo k reševanju vsakoletnega problema, naj se mu posvetijo še s posebno zavzetostjo.

Letošnji svetovni dan zdravja je posvečen temi »Zdravje, delo in produktivnost«. Ta tema je bila izbrana tudi v počastitev »Mednarodne organizacije dela«, ki letos praznuje 50-letnico svojega obstoja in dejavnosti. Tako je letošnji dan zdravja dal priložnost, da se poudari tesna povezanost med zdravjem in produktivnostjo, ki pomenita osnovo vsakega dolgoročnega načrta za družbeni in gospodarski razvoj.

Ker nimamo nobenih enostavnih meril, s katerimi bi merili zdravje ljudi, ocenjujemo zdravstveno stanje delavcev z bolniškim staležem, poškodbami pri delu, poklicnim boleznimi, invalidnostjo in umrljivostjo.

Tako nam je torej dal letošnji svetovni dan zdravja nalogo, da še s posebno pozornostjo obdelamo odsotnost z dela zaradi bolezni in poškodb v lanskem letu. Zato ne bo odveč, če se pred obravnavo v delavskem svetu seznanimo z bistvenimi podatki celotne delovne skupnosti.

Zaradi bolezni, poškodb in nege družinskih članov je bilo v letu 1968 izgubljenih 10.663, zaradi porodniškega dopusta pa 5947 dni.

V celotni tovarni je bilo torej letno v povprečju 3,7 nesposobnih za delo na sto zaposlenih (vsi nadaljnji podatki so brez porodniških dopustov!). Med ženskami je bila nesposobnost za delo nižja kot med moškimi (3,5 proti 4,1 na sto zaposlenih). Gibanje nesposobnih po ekonomskih enotah kaže, da so se predilnica, tkalnica in oplemenitilnica v glavnem držale povprečja za celo tovarno, medtem ko sta izstopali enoti uprava z najnižjo (2,7) in pomožni obrati z najvišjo (5,4) odsotnostjo z dela. Ta »prednost« pomožnih obratov velja že vsa zadnja štiri leta.

V razdobju zadnjih štirih let kaže nezmožnost za delo na sto zaposlenih naslednje gibanje:

leto	moški	ženske	skup.
1965	3,3	2,8	3,0
1966	3,1	2,4	2,6
1967	3,6	2,8	3,0
1968	4,1	3,5	3,7

Iz tabele je razvidno, da nesposobnost za delo na sto zaposlenih raste od leta 1966 dalje, da je pa vseskozi nižja med ženskami kot med moškimi.

Zaradi boljšega pregleda odsotnosti z dela prikazujemo tabelo, ki kaže, koliko dni je bilo izgubljenih zaradi bolezni, poškodb in nege na vsakega zaposlenega delavca:

	m.	ž.	skup.
predilnica	16,6	12,9	13,5
tkalnica	13,4	13,4	13,4
oplemenitilnica	13,8	13,2	13,4
pom. obrati	20,2	—	19,4
uprava	10,2	9,2	9,9
Tekstina	14,9	12,8	13,4

Pomožnim obratom je treba priznati še eno prvenstvo, in sicer v pogostnosti odsotnosti z dela (ki pomeni število primerov nesposobnosti za delo na sto zaposlenih): na sto moških v podjetju je bilo v lanskem letu sprejetih v stalež 83,9, na sto moških v pomožnih obratih na 110,6 delavcev (torej je bil sprejet v stalež vsak delavec v pomožnih obratih več kot enkrat).

Med ženskami je bila pogostnost odsotnosti višja kot med moškimi, kar kaže, da so obbolele ženske pogostejše, vendar za krajšimi obolenji. Najpogostejše so obbolele ženske v tkalnici — 125,1 primerov na sto zaposlenih (vse zaposlene ženske pa 115,9 na sto zaposlenih).

Razdelitev izgubljenih dni po skupinah obolenj kaže, da je bilo med ženskami izgubljenih največ dni zaradi bolezni dihal, zaradi nege družinskih članov in zaradi komplikacij nosečnosti. Pri tem je treba poudariti, da se je odsotnost z dela zaradi nege v lanskem letu več kot podvojila v primerjavi z letom 1967.

Pri moških so po številu izgubljenih dni prve nesreče izven dela in nato nesreče pri delu in na poti na delo.

Pogostnost vseh nesreč je v porastu. Zadnje leto je zrastle pogostnost nesreč pri delu, ki je v obdobju 1965—1967 kazala tendenco upadanja. Pogostnost nesreč izven dela je v istem obdobju naraščala, v zadnjem letu pa je stagnirala (vendar je treba poudariti, da je kljub temu večja kot pogostnost nesreč pri delu in na poti na delo skupaj). Omeniti je še treba, da so se izven dela več kot trikrat pogostejše poškodovale moški kot ženske.

Samovoljno prenehanje dela in odškodnina

Med vzroki prenehanja dela v našem podjetju se še vedno zelo pogosto pojavlja tudi samovoljno prenehanje dela. Kot samovoljno prenehanje dela štejemo primere, ko delavec zapusti delo, ne da bi to sporočil delovni organizaciji ter primere, ko delavec seznanj delovno organizacijo s svojo odločitvijo, da bo prenehal delati, vendar pa proti volji delovne organizacije ne ostane na delu še toliko časa, kot določa splošni akt (odpovedni rok).

Delavec ima sicer pravico, da ob vsakem času preneha delati v pod-

jetju, upoštevati pa mora svoj odpovedni rok, razen če se s podjetjem ni sporazumel drugače. V primeru, da pride do takega sporazuma, govorimo o prenehanju dela po sporazumu. O vlogah delavcev, da jim preneha delo v podjetju brez odpovednega roka ali s skrajšanim rokom, odloča komisija za nastop in prenehanje dela. Pri odločitvi upošteva delavčeve razloge (bolezen ali smrt v družini, nega otroka ipd.) in potrebe podjetja. Če podjetje kakega delavca težko pogrša in delavec nima dovolj tehtnih razlogov za

Izvolili smo odbornike

V sredo, 9. aprila, smo volili odbornike v zbor delovnih skupnosti skupščine občine Ajdovščina. Naše podjetje, ki sestavlja 2. volilno enoto je letos prvič volilo 3 odbornike v občinsko skupščino (doslej le 2). Kandidiralo je 5 kandidatov, izvoljeni pa so bili naslednji trije: Grozdan SINIGOJ, direktor podjetja, Tone KODRIC, vodja EE oplemenitilnica, Ivo BAT, vodja nabavne službe.

Iz cele analize odsotnosti z dela bodo morali organi upravljanja, služba varstva pri delu, kadrovska in zdravstvena služba razpravljati predvsem o naraščanju nesposob-

sti za delo na sto zaposlenih, o naraščanju pogostnosti poškodb pri delu in o skokovitem porastu izgubljenih dni zaradi nege družinskih članov.

MS

Pred postopno modernizacijo

Križa tekstilne industrije nasploh in velika kreditna zadolženost sta bili vzrok, da podjetje razen vlaganj v oplemenitilnico v zadnjih letih ni moglo misliti ne le na modernizacijo, ampak niti ne na normalno vzdrževanje strojev. Tako se je stanje strojev stalno slabšalo. To je seveda negativno vplivalo na obseg proizvodnje, zlasti pa na kvaliteto. Mnogih zahtevnejših artiklov, ki bi jih lahko ugodno prodali, pa sploh ne moremo delati.

Naše finančno stanje kljub odložitvam odplačil nekaterih kreditov in donosnejšemu asortimentu artik-

lov še vedno ni rožnato in si ne moremo glede modernizacije delati prevelikih načrtov. Vendar pa je takojšnja postopna modernizacija nujna, da vsaj obdržimo kvaliteto, ki jo bo trg še sprejemal. Pri tem računamo tudi na pomoč naših poslovnih partnerjev, ki kažejo pripravljenost za sodelovanje s svojimi sredstvi.

Postopna modernizacija, ki se bo začela v kratkem bo najprej zajela nekatere oddelke v predlinici (rekonstrukcija in novi stroji) ter tkalnici (novi stroji).

GS

skorajšnje prenehanje dela, mu komisija seveda ne bo ugodila, sicer pa bo.

S samovoljnim prenehanjem dela nastane navadno podjetju določena škoda. Ta je lahko v tem, da zaradi nenadne, nepredvidene odsotnosti delavca nastane izpad v proizvodnji, določeno delo morajo opravljati drugi delavci v podaljšanem delovnem času (nadure), kar je dražje, ipd. Če delovna organizacija (pri naš komisija za ugotavljanje materialne odgovornosti) ugotovi, da je škoda nastala, jo oceni in pozove delavca da jo poravnava, sicer jo iztoži preko sodišča. Delavca se lahko v opravičenih primerih delno ali popolnoma oprosti plačila odškodnine, kar pa lahko sklene samo delavski

svet. Pri tem upošteva vse okoliščine, v katerih je prišlo do škode, in delavčevu socialno stanje.

Pred leti je višino odškodnine določal zakon, in sicer je znašala najmanj toliko, kolikor bi znašal delavčev osebni dohodek za čas odpovednega roka, ki ga delavec ni upošteval. Sedanji zakon je to določilo opustil. Iz tega pa ne izhaja, da je znižal višino odškodnine, le prepustil je njeno ugotovitev delovni organizaciji samim. Te lahko zahtevajo od delavca tudi večjo odškodnino, kot bi znašal njegov osebni dohodek med odpovednim rokom, če ugotove, da je s samovoljnim prenehanjem dela delavec povzročil večjo škodo.

GS

Prišli ... odšli ... Nesreče pri delu

V času od 1. februarja 1969 do 31. marca 1969 so se zaposlili pri nas:

V februarju:

Rozina Babič, Marija Furlan, Stefanija Ježič, Majda Jerkič, Rudi Kobal, Terezija Koren, Franc Krašna, Marjeta Likar, Miroslav Lozar, Marija Pregelj, Kristjan Stor, Karlo Troha, Zdravko Troha, Ivanka Vidmar in Marjan Virgulin.

V marcu:

Božena Andlovec, Marija Besednjak, Albina Kavčič, Miran Kompara, Branko Kosovel, Josip Kovač, Majda Krečič, Angel Strancar in Lilijana Toplikar.

... prenehali pa so v tem času delati:

V februarju:

Marija Ambrožič, Zorka Domenik, Damjan Furlan, Marjan Gorjup, Marija Lukin in Franc Ukmar.

V marcu:

Stana Čibej, Gregor Makovec, Nada Šinigoj, Marija Skrl, Miroslav Tovornik, Zdravko Troha, Mirko Ušaj, Majda Verč, Valerija Vidic in Zdenka Žorž.

Stanje zaposlenih na dan 31. marca 1969: 577 žena in 247 moških; skupaj 824 delavcev.

V zadnjih dveh mesecih se je poškodovalo pri delu 5 delavcev, na poti na delo pa le 1 delavka:

V februarju:

Delavka BK je dobila udarec v nogo, ko je odpirala vrata v skladišče surovin in jih potiskala navzven. Delavka ni zmogla zadržati pritiska vrat, ki je nastal zaradi močnejšega sunka vetra, ki je iznenada zagrabil vrata skladišča. Odsotnost z dela je trajala 7 delovnih dni.

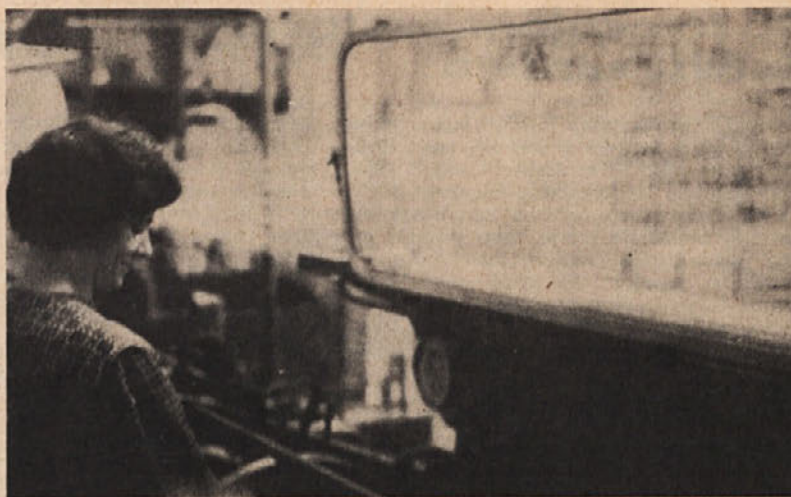
Delavka VG si je na poti na delo poškodovala nogo v gležnju, ko je zaradi slabe vidljivosti ponoči padla na poti, ki je bila nasuta z gramozom. Odsotnost z dela je trajala 3 dni.

V februarju je bilo zaradi nesreč pri delu ter na poti na delo izgubljenih skupno 10 delovnih dni.

V marcu:

Delavec MV je dvigal blagovni valj ob tiskarskem stroju ter medtem stal na mrežasti rešetki. Zaradi premikanja delavca med dviganjem valja se je rešetka premaknila in delavec se je udaril z nogo ob ogrodje stroja. Vzrok za nesrečo je bila nepravilno pritrjena rešetka. Odsotnost z dela je trajala 2 dni.

Delavec MF je čistil z roko omelo. Med čiščenjem pa mu je odletel tršji drobec, ki se je nahajal med bombažnimi vlakenci in ostalo umazanijo, v oko. Delavec bi moral

Snovalka

čistiti omelo v večji razdalji od oči, pa čeprav je redkokdaj možno, da pridejo trši drobcji med umazanijo in zato čistilci bolj ali manj upravičeno opuščajo možnosti tudi tovrstnih poškodb. Odsotnost z dela je trajala 2 dni.

Delavec PM je prav tako kot prejšnji delavec med delom stopil na mrežasto rešetko, le-ta se je premaknila, da je delavcu zdrsnila noga v jašek. Posledica tega je bil zvin noge. Vzrok za nezgodo je bil še vedno neurejen delovni prostor, v katerem je delavec delal. Odsot-

nost z dela je trajala 15 delovnih dni.

Delavec DV je potiskal zabojo, na ložen s šablonami, na določen prostor. Med potiskanjem zaboja mu je spodrsnilo in si je pri padcu poškodoval nogo. Vzrok za nezgodo je bil pretežak zabojo, ki ga je delavec potiskal in pa prevelika hitrost pri premikanju le-tega. Odsotnost z dela je trajala 8 delovnih dni.

V mesecu marcu je bilo zaradi nesreč pri delu izgubljenih skupno 27 delovnih dni.

(13. nadaljevanje)

PREDNOSTI IN POMANJKLIVOSTI BREZČOLNIČNIH STATEV.

PRIDOBIVANJE IN PREDELAVA TEKSTILNIH SUROVIN

TKANJE

V seriji sestavkov o pridobivanju in predelavi tekstilnih surovin, ki jih za naš list piše tekstilni inženir Marko Buda, vodja priprave proizvodnje, še posebej opozarjamo na tokratni sestavek, ki govori o novostih v tehnologiji tkanja.

TKANJE

4. Previjanje votka:

Iz predilniške oblike navitkov previjamo v pravih navitkih tkalnice prejo na votkovne cevke. Cevke so različnih oblik in velikosti — odvisno od vrste statev.

5. Tkanje:

S tkanjem dosežemo prepletanje osnovnih niti z votkovnimi. Osnovne niti so vdete v lučalnice na listih, te pa dvigujemo in spuščamo po vezavnem vzorcu. Čolniček pa vpeljuje votkovno nit skozi zev. Po vsakem prepletu čolnička greben zabije votek v tkanino.

Na ogrodje statev so pritrjeni razni mehanizmi:

a) Za pravilno in enakomerno odvijanje osnove z osnovnega valja so na boljših strojih osnovni regulatorji, na cenejših pa le zavore.

b) Gibanje listov (tvorba zeva) se vrši pri manj veznih vezavah z ekscentri, pri bolj kompliciranih z listovko, vzorčno tkanje pa (dvig vsake niti posebej) dobimo z jacquardskim strojem.

c) Lučala: Udarni ročici udarjata izmenično in ženeta čolniček z votkovnim navitkom skozi zev v levo in desno skrinjico. Bilo z grebenom zatke podani votek v tkanino.

Poleg tega načina uvajanja votka v zev poznamo modernejše brezčolnično tkanje:

1. s projektilom (sulzer)

2. uvajalnim drogom

3. uvajalnimi trakovi s kleščami (dvojni) SMIT

4. enojnimi uvajalnimi trakovi

5. z vodnim curkom

6. z zračnim curkom

Bistvo vseh teh sistemov je v tem, da namesto težkega čolnička z votkovnim navitkom uvaja votek lahko kovinska ploščica, prižema zračni ali vodni curek. Poleg tega pa pri vseh sistemih brezčolničnih statev uvajamo votek kar iz križnega navitka postavljenega izven stroja, ali iz velikih raketnih navitkov-kopsonov. S tem odpade zamudna in draga faza previjanje votka. Natickalcev votka (križnih navitkov) pa je potrebno veliko manj.

Ker je hitrost uvajanja votka na teh strojih izredno velika (500 do 550 m/min), so običajno velikih delovnih širin (3 do 4 metre), zato lahko tkemo hkratj 3 do 4 tkanine normalne širine. Enakomerno odvijanje osnove iz dveh osnovnih valjev (z različnima ali enakima premeroma) se vrši s pomočjo osnovnega regulatorja preko diferenciala.

Na tržišče so prišle tudi nove češke statve, pri katerih uvaja votek zračni ali vodni curek. Votek se odvija z velikih križnih navitkov, ki so na stojalu izven stroja. Zračni oziroma vodni curek pa uvaja votek izmenično z leve na desno stran statev in obratno. Te statve izdelujejo v delovnih širinah do 80 cm.

d) Bilo z grebenom zatke na novo uvedeni votek k tkanini.

e) Tkanino nato navija blagovni regulator na valjček.

Poleg teh mehanizmov imamo še razna varovala, osnovno in votkovno nitno ustavko, za tkanje pestrih tkanin (karo) revolversko ali dvizno čolnično menjavo na avtomatskih strojih pa še mehanizem za avtomatsko menjavanje votkovnega navitka ali celega čolnička med tekom ali medčasno ustavitvijo stroja.

5 % akontacija ŠE DVA MESECA

Brez ovinkov in opravičevanja: Nov način nagrajevanja se ne bo začel izvajati še dva meseca! Do tedaj bomo delavcem še naprej izplačevali osebne dohodke s 5 % povečanjem.

Do takšne ugotovitve smo prišli po temeljiti proučitvi možnih načinov nove ocenitve delovnih mest. Tudi če se odločimo za zelo enostaven način, bi samo ocenjevanje (vseh delovnih mest je 226) trajalo vsaj mesec dni. Ker pa želimo v sistem nagrajevanja vključiti tudi vsaj nekaj meril, po katerih bi bil osebni dohodek v večji meri kot doslej odvisen od osebnega prizadevanja posameznika ali skupine terjata organizacija takega obračuna in spremljanje uspehov dela nekoliko več priprav, kot smo prvotno predvidevali. Razen tega pa, po pravici povedano: nimamo delavcev, ki bi se lahko posvetili samo temu delu in pripravili ustreznih predlog. Če naj bo predlog narejen vsaj do srede maja, bo nujno potrebno delo vseh vodij sektorjev in ekonomskih enot. Predlog je treba nato dati še v razpravo članom kolektiva, potem pa skupaj s sprejetimi pripombami v sprejetje delavskemu svetu. Tako lahko računamo, da bo predlog prišel na dnevni red seje delavskega sveta šele v juniju, uporabljal pa se bo od 1. 1. 1969.

TKANJE

Kupite v naši trgovini

(Nadaljevanje s 4. strani)

4. Tek stroja je lahkoten, ker ni velikih premikajočih se mas (čolniček z navitkom) niti udarcev in prisilnega zaviranja čolnička v skrinjici. Zaradi take ureditve uvajanja votka brezčolnični stroji niso občutljivi na nekoliko nižje zagonске obrate stroja. Na enakomeren tek stroja tudi ne vplivajo nobeni mehanizmi kot udarni ter mehanizmi za menjavo cevki pri čolničnih statvah, kjer je tudi obraba teh delov izredno hitra, vzdrževanje pa drago.

5. Kraji se pri čolničnih strojih izdelujejo avtomatsko, pri brezčolničnih pa je za to potreben poseben dodatni mehanizem. Pri nekaterih sistemih je tako izdelan krajec preveč odebeljen in dela težave posebno pri kalandriranju teh tkanin.

Pri brezčolničnih strojih tipa SMIT pa so notranji in zunanji kraji izdelani v vezavi suk-ljanka, pri redkejših tkaninah pa ojačani z dodatno nitjo. Na kraju pa ostanejo nekaj milimetrov dolge rese (odrezan konec votka), kar je mogoče le estetska napaka, tehnološko za nadaljnjo predelavo pa kraji popolnoma ustrezajo.

6. Uvajanje votka se vrši kar s križnih navitkov ali velikih kopsonov. S tem odpade faza previjanja votka.

7. Površina, ki jo brezčolnične statve rabijo, je veliko večja kot s klasične čolnične statve.

8. Ker odpadejo udarni mehanizmi in hitro zaviranje čolnička v skrinjici, je ropot, ki ga povzročajo brezčolnične statve, veliko manjši kot pri čolničnih.

9. Nabavne cene teh strojev so izredno visoke. To je tudi glavni vzrok, da se veliko tovarnih še vedno raje odloči za nakup klasičnih čolničnih statev. Poleg tega so stroji precej komplicirani in zahtevajo visoko kvalificirano delovno silo.

Prednosti brezčolničnih statev pred klasičnimi je veliko. Razvoj tkalstva gre gotovo v to smer: odprava čolničkoy in uvajanje votka z velikih križnih navitkov ali s kopsonov.

M B

Dopisujte v Ajdovski
Tekstilec

Pomlad je na pragu in z njo nova skrb: kaj obleči?

Pravilo letošnje mode je funkcionalnost. Ne pojavlja se niti prevelik mini niti maxi. Vsi modeli so sveži in mladostni; gotovo boste med

nimi našle takega, ki vam bo najbolj pristojal k vaši postavi. Tudi med barvami imate veliko izbiri: črna, bela, rdeča, modra, nekateri odtenki zelene in rjave, roza, siva itd., tista, ki vam najbolj ugaja?

1. Plašč, ki ga vidite na prvi skici, je iz rdečega texona. Zraven pa črn klobuk, šal in nogavice.
2. Ta model je za velika vitka dekleta. Tudi ta jopič in bareta sta iz texona. Malo domišljije in videti boste prav prikupne.
3. Telovniki so letos zelo aktualni. Lahko si jih naredite iz volne, žameta in seveda iz umetnega usnja. Pod telovnikom lahko nosite lahek

puli, še lepša pa bo vzorčasta bluza. Ukrojite jo kot moško srajco z ovratnikom in manšetami. Blago kupite kar v naši trgovini.

4. Obleko na četrti skici lahko naredite kar same, saj je zelo preprosta. Nosijo jo lahko tudi tiste, ki so manjših postav. Ker je prerezana pod prsmi, vas bo »podaljšala«. Da bo bolj zanimiva, jo okrasite z drobnimi volančki.

KB

Imeli smo jih...

5

KULTURNO ZGODOVINSKI DROBICI IZ AJDOVSKE OBCINE

DR. ALOJZ REMEC
1886 — 1952

Pesnik, pisatelj in dramatik dr. Alojz Remec ni bil po kraju rojstva otrok Vipavske, postal pa je njen sin kmalu potem, postal takó naravno in iz srca, da mu je v eni izmed pesmi privrela iz srca prava himna vipavski zemlji, pesem, ki ji iztržimo vsaj nekaj kitic:

Naša dolina! Ustavil sem se vrh strmega brega in jo pozdravil od Krasa do gor, ki v nje sega vsa ponosna in mirna, širok veletok: njive valovi v njem, cvetje njihov pene, skala otok.

Naše trte, kako so gnale, rodile nekoč! Vtaknil si v zemljo kolčji in že vinotoč drugo si leto nastavil. Zdaj pa koplji in cepi, škropil! En dan — po vodi vsi upi so lepi.

Bila drugačna so nekdanj naša polja. Ojke so tod zelenele, rodile nam olja —

vrči zdaj kameniti pred hišami še leže, pokajo prazni v solncu. Časi beže, beže...

Ni več čuti v dolini po cesti voznika vriskati, pokati z bičem. Veselje od nas se odmika.

Zvižgajo vlaki, avtomobili drče in pojo starim časom in nam, njihov ljudem, v slovo.
(Z Vipavskega)

Ko je Alojz Remec to pisal, mu je bilo osemintrideset let. Bil je visokošolec, ki je v Gradcu končeval zadnje letnike prava. Njegova življenjska pot pa se je začela v Trstu, kjer se je rodil očetu Valentinu, ki je bil tam pismonoša, in materi, roj. Rožič iz Oseka na Vipavskem. Zaradi težkih socialnih razmer, so ga starši dali v nežnih letih k materinemu staremu očetu v Osek. Tu je fant — Lojze iz Trsta, kakor se ga je oprjelo ime, alj pa po hišnem nadimku: Cukov Lojze — obiskoval osnovno šolo. Končal pa jo je že v Trstu, kjer je potem nadaljeval gimnazijo (1898-1906). Na njej sta mu bila za profesorja znana literarna zgodovinarja in kritika dr. Karel Glaser

in dr. Ivan Merhar. Po maturi je šel najprej za tri leta v goriško bogoslovje, potem pa izbral pot prava. Doktoriral je v Gradcu leta 1916, služil nekaj časa med prvo svetovno vojno vojake, bil od leta 1919 do 1927 odvetniški koncipient v Ljubljani in Ptuj, pozneje odvetnik. Od 1935 do okupacije leta 1941 je bil ptujski župan. Aretirali so ga 1941. Bil je v taboriščih v Borlu in Brestanici, nato pregan v Srbijo v Vrnjačko banjo, od koder se je julija 1945 vrnil v Ptuj, kjer je sredi snovanja in literarnih načrtov omahnil za posledicami zrahljanega zdravja 21. novembra 1952.

Remčevo literarno delo se vklaplja v tisti tok goriškega literarnega sveta, v katerem poznamo v istem času imena Preglja, Velikonoe, Lovrenčiča, Bevka, Resa, Beleta in drugih. V Domu in svetu se oglasi s pesmimi že leta 1903 in ostane reviji dolga desetletja zvest. Remec pesni tja do leta 1932, in še poslednja leta pred smrtjo nastane ciklus ljubezenskih pesmi »Pozne rože«. Remčev pesniški opus niti ni tako majhen, saj je objavil nad 120 pesmi v takrat vodilnih revijah Domu in svetu, Domačem prijatelju, Ljubljanskem Zvonu, Zori, Ilustriranem glasniku, Sloven-

(Nadaljevanje na 6. strani)

vsega po malem za vse

Vprašanje

Nekega jutra se gospa srednjih let oglasi v avtošoli in vpraša: »Povejte mi, prosim, kdo je tisti, ki mi je dal vozniško dovoljenje. To me namreč na cesti vsi sprašujejo.«

»Draga, nikar ne joči, tvoje solze nama položaj lahko samo še poslabšajo!«

Tajnica in direktor

— »Alj ste nocoj prosti,« vpraša direktor svojo tajnico.

»Seveda,« odgovori nasmejana tajnica (in že misli...)

»No, potem pa pojdite malo bolj zgodaj spat, da boste prišli vsaj enkrat v službo pravočasno!«

»Veš, včeraj sem napravil prvi korak k ločitvi!«

»Res, in kaj?«

»Poročil sem se!«

Izsiljevanje

Peterček: »Očka, daj mi, prosim, sto dinarjev za sladoled!«

Oče: »Nič ne bo iz tega, saj sem ti enega danes že kupil.«

Peterček: »Če mi kupiš še enega, ti povem, kaj je včeraj rekel mlekarnar mami.« —?! »Tu imaš denar!« Peterček: »Vprašal jo je: koliko mleka želite — cel liter ali samo pol?«

»Samo še malo, možek, in vse bo noter!«

Nagrade za reševalce »piramide«

Med prejetimi rešitvami so bili izzrebani:

za 1. nagrado 25 N dinarjev

Alojz Furlan in Katja Skrl, ki si to nagrado delita, ker sta piramide reševala kar s skupnimi močmi.

za 2. nagrado 15 N dinarjev

Vladimir Stibilj, ključavničar

za 3. nagrado 10 N dinarjev

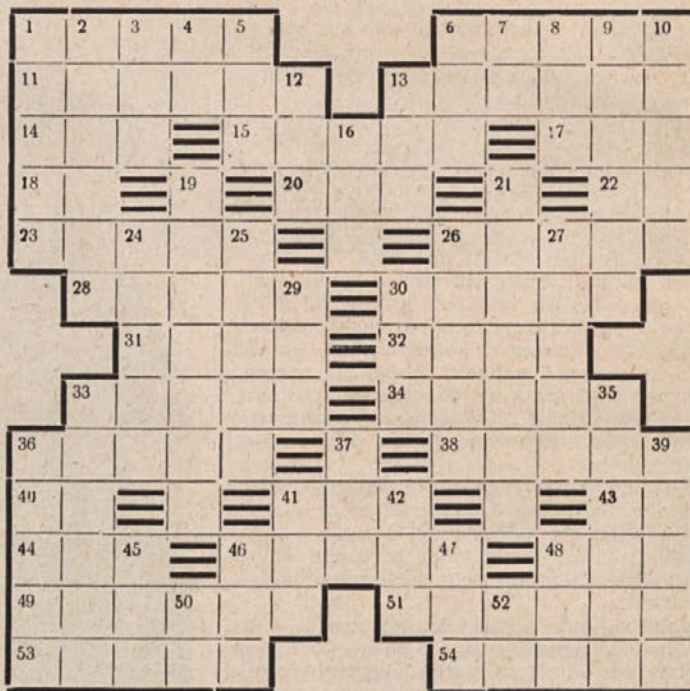
Franjo Stopar, skladiščnik

Izzrebani reševalci naj nagrade dvignejo pri blagajni podjetja:

Rešitev piramide:

K, KI, KITA, NAKIT, NATISK, ANKIST, TEKSTINA

Nagradna križanka

Vodoravno: 1. dvospevi, 6. televizijski zaslon, 11. podolžne niti v tkanini, 13. stroji za tkanje, 14. staroegipčansko božanstvo, 15. pristanišče na japonskem otoku Honšu, 17. jezero v Turčiji, 18. začetnici jugoslovanskega književnika — Nobelovega nagrajenca (»Most na Drini«), 20. ločilni veznik, 22. solmizacijski zlog (a), 23. kar so možu bratje od žene, 26. nekdanji judovski kralj, 28. hrib pri Beogradu, 30. ropotanje, 31. prvi izraelski duhovnik, 32. zavitek — ovitek, 33. konjski lasje na vratu, 34. dan v tednu, 36. mejna reka med Bosno in Srbijo, 28. prislov časa, 40. kartaški izraz, 41. angleški izraz za olje, 43. kemični znak za barij, 44. finsko pristanišče, 46. antično ime za Donavo, 48. ptičji glas, 49. števniki prislov (skoraj vsi), 51. kazen, globa, 53. negativno nabit atom (elektron), 54. slovensko obmorsko letovišče.

Navpično: 1. poslovno pismo, 2. temeljni zakon države, 3. glavni števniki, 4. kazalni zaimek, 5. moško ime, 6. grška črka, 7. avtomobilska oznaka Karlovca, 8. kratica za radiotelevizijo, 9. rudnina, imeno-

vana po Avali, 10. srbsko moško ime, 12. starožidovski kralj, 13. tuj izraz za smučiči, 16. krilo rimske legije, 19. glinasta piščal, 21. navodilo, 24. Obri, 25. reka na Hrvaškem, 26. povest Josipa Jurčiča, 27. prečna nit v tkanini, 29. žensko ime, 30. tatvina, 33. del tkalskega stroja (bila), skozi katerega gre osnova, 35. samica domače vprežne živali, 36. reka na Štajerskem, 37. veliki morski sesalec, 39. gora pri Ajdovščini, 41. strupena žuželka, 42. zal, 45. del obraza (organ vida), 46. reka v Avstriji, ki teče skozi Innsbruck, 47. del živalskega telesa, 48. mik, 50. tretji in četrti samoglasnik, 52. nikalnica.

Rešitve nagradne križanke pošljite uredniškemu odboru lista najpozneje do 28. aprila 1969. Za pravilno rešitev križanke razpisujemo tri nagrade:

1. nagrada 25 N din
2. nagrada 15 N din
3. nagrada 10 N din

Imeli smo jih...

(Nadaljevanje s 5. strani)

ki, Mladiki, Jadranskem almanahu in drugih. Njegova lirika je rasla v času, ko je na slovenskem Parnasu gospodovala moderna in je zato tu in tam občutili njen vpliv. V pesmih je mnogo impresionističnih prvov, podob in misli, ki se stapljajo v svojevrstno duhovno trpljenje pesnika v letih okoli prve svetovne vojne. Kasneje postane njegova pesem v izrazu skopa in zgoščena, misel pa izostrena. Navazanost na domačo vipavsko zemljo, živalnost vipavskega temperamenta je v njej.

Ob pesniško izpoved postavi Remec že od vsega začetka tudi prozno. S črticami začne polniti slovenske liste že kot gimnazijec, kasneje se mu izoblikujejo prvi daljši teksti — in sicer zelo zgodaj —, tako kmečkā zgodba iz 18. stoletja »Veliki punt«, ki obravnava tolminski punt iz leta 1717. Povest je dosegla velik uspeh. Ze naslednje leto je izšla v drugi izdaji in doživela leto po pisateljevi smrti (1953) že tretjo izdajo. Za prvo povestjo je nasala še druga »Doma in v svetu«. Od pripovednih del so kasneje izšla še naslednja: »Naši ljudje« (1921), zbirka črtic in povesti iz Vipavske doline, enako tudi knjiga »Iz moje domovine« leto kasneje. Leta 1933 izšla kot ponatis v knjigi tudi povest »Andrej

Košuta«, ki jo je kot vodilno povest prinašala revija »Mladika«.

Po vrnitvi iz pregnanstva je spet zastavil pero na proznem polju. Napisal je tako prvi del svojega najobširnejšega in po nekaterih tudi najboljšega proznega teksta »Opustošena brajda« (1946), v kateri slika Ptuj in okolico v letih pred drugo svetovno vojno, vrsto črtic in krajših povesti, po katerih je kasneje tudi pisal dramska besedila.

Remec je pravzaprav v svojem srcu nosil največjo ljubezen ravno do dramatike. In čeprav bi bilo težko reči, da je ravno v dramskih besedilih najboljši, bi vendar lahko zapisali, da je morda največ svojega truda in ljubezni vložil ravno v to zvrst literarnega pisanja.

Ljubljanska leta so bila za njegovo dramsko ustvarjanje najbolj plodovita. Tu je nastala »Učiteljica Pavla«, ki so jo igrali v Mariboru že leta 1921. V rokopisu je ostala igra »General Burja«, prav tako komedija »Kirke« (1922). Več-

ji uspeh je doživelo delo »Magda«, tragedija ubogega dekleta v dvanajstih scenah, ki je izšla tudi v knjigi. Sledijo še dela: »Užitkarji«, »Zakleti grad«, »Volkodlak«, »Talci v Kraljevu«, »Miklavževe vragolije« ter celo dramsko besedilo, ki ga je napisal v srbsčini »Bunda« (1944).

Remec se je ukvarjal tudi s kritiko, pisal poročila o ljubljanski Drami in njenih predstavah in se udeleževal tudi v družbenem življenju (načelnik okrajnega cestnega odbora v Ptujju). Nekaj njegovega dela je ostalo še nedokončanega v rokopisih. Takó nadaljevanje »Opustošene brajde« tekst »Magde« in pesmi.

Remčvo delo se je hranilo s sokovi prvenstveno dveh pokrajn, Vipavske in Štajerske, vmes pa še našega juga. Mi se tu Remca spominjamo predvsem kot Vipavca, kot človeka in pesnika, ki je na naših tleh raste, se tu navzel lepote do zemlje in ljubezni do preprostih ljudi, ki je literarno kasneje zrasel v dokaj samostojno pisateljsko osebnost in tako s svojim imenom in delom dokazal, da je Vipavska dala tudi take umetnike, kakršen je Remec nedvomno bil.

Marijan Breclj